

Številka: Up-776/14-15

Datum: 22. 6. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložil Nikica Kljajić, Izola, na seji 22. junija 2017

sklenilo:

Ustavna pritožba zoper sodbo Višjega sodišča v Kopru št. II Kp 57287/2012 z dne 5. 6. 2014 v zvezi s sodbo Okrajnega sodišča v Piranu št. I K 57287/2012 z dne 10. 12. 2013 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je kot subsidiarni tožilec zoper obdolženca vložil obtožni predlog zaradi kaznivega dejanja protipravnega odvzema prostosti po drugem odstavku v zvezi s prvim odstavkom 133. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo – v nadaljevanju KZ-1). Okrajno sodišče v Piranu je izdalo oprostilno sodbo, ker ni bilo dokazano, da je obdolženec storil dejanje (3. točka 358. člena Zakon o kazenskem postopku, Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo in 47/13 – v nadaljevanju ZKP). Pritožnik in njegov pooblaščenec sta zoper sodbo vložila pritožbi, ki ju je Višje sodišče v Kopru kot neutemeljeni zavrnilo.

2. Pritožnik v ustavni pritožbi zatrjuje kršitev pravic iz 22. in 25. člena Ustave. Navaja, da ga je redar Občine Izola 25. 11. 2011 ustavil pri vozilu in mu zaradi prekrška izdal plačilni nalog v višini 200 EUR. Po koncu postopka naj bi obdolženec pritožniku prepovedal zapustiti kraj do prihoda policije, ker naj pri sebi ne bi imel osebne izkaznice, nato pa naj bi poklical policijo. Do prihoda policije oziroma najmanj 15 minut naj bi bila pritožniku protipravno odvzeta prostost. Pritožnik naj bi zato zoper

obdolženca vložil kazensko ovadbo, ki naj bi jo Okrožno državno tožilstvo zavrglo, nato pa naj bi kot subsidiarni tožilec zoper obdolženca vložil obtožni predlog zaradi kaznivega dejanja protipravnega odvzema prostosti. Pritožnik zatrjuje, da Okrajno sodišče njegovih dokaznih predlogov ni obrazloženo zavrnilo bodisi s sklepom bodisi v sodbi. Pritožnik naj bi predlagal zaslišanje policistke, ki naj bi prišla na kraj z zaslišanim policistom Mrakom. Predlagal naj bi tudi, naj sodišče opravi poizvedbe, ali in kdo je klical policijo ter katero službeno telefonsko številko je uporabljal obdolženi; iz katerega razloga je obdolžencu prenehalo delovno razmerje v Zavodu za prestajanje kazni Koper; kako naj bi potekal prekrškovni postopek; ali je pritožnik res napovedal, da bo snemal dogodke z redarji; zaslišanje kriminalista Policijske postaje Izola, ki naj bi vodil predkazenski postopek; poslušanje zvočnega posnetka o pogovoru z obdolžencem ter vpogled v diplomu obdolženca na temo pooblastil redarjev. Pritožnik še zatrjuje, da obdolženec na glavni obravnavi ni želel odgovarjati na njegova vprašanja, sodnica pa naj mu ne bi želela ponoviti teh vprašanj, čeprav naj bi bila po pritožnikovem mnenju bistvena za razjasnitev dejanskega stanja. Pravica iz 25. člena Ustave naj bi bila pritožniku kršena zato, ker naj sodba Višjega sodišča ne bi bila obrazložena. Višje sodišče naj se ne bi opredelilo glede pritožnikovih pritožbenih navedb o dejanskem stanju in o zatrjevani kršitvi določb postopka zaradi neizvedenih dokazov.

3. Sodnica Okrajnega sodišča je na glavni obravnavi dne 10. 12. 2013 sprejela sklep na zapisnik, da se dokazi, ki jih je predlagal pritožnik in jih ni izvedla, zavrnejo. Sklep je ustno obrazložila. V sodbi Okrajnega sodišča ni odločitve in obrazložitve, da se predlagani dokazi ne izvedejo. V sodbi je le dokazni sklep o tem, katere priče je sodišče zaslišalo in v katere listinske dokaze je vpogledalo. Višje sodišče se je v svoji sodbi opredelilo do pritožnikovih očitkov z vidika dokazne ocene in ugotovljenega dejanskega stanja. Odločilo je, da pritožnika ponujata drugačno dokazno oceno in zaključke, vendar je hkrati ocenilo, da to ne more spremeniti po stališču Višjega sodišča pravilne odločitve sodišča prve stopnje. Upoštevajoč navedeno, izvedeni dokazni postopek in pritožbene navedbe, je Višje sodišče ugotovilo, da obdolženčevo ravnanje, tudi če bi bilo podano tako, kot je oškodovanec trdil v pritožbi, ne pomeni izvršitvenega ravnanja kaznivega dejanja protipravne omejitve svobode gibanja. Pritožbeno sodišče na druge obširne pritožbene navedbe pritožnikov ni odgovorilo, ker naj ne bi bile upoštevne oziroma naj ne bi mogle pripeljati do drugačne odločitve.

B. – I.

4. Pritožnik je imel v kazenskem postopku tako vlogo oškodovanca kot vlogo tožilca oziroma subsidiarnega tožilca. Če državni tožilec spozna, da ni podlage za pregon za kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ali če spozna, da ni podlage za pregon katerega izmed ovadenih udeležencev, mora to sporočiti oškodovancu in ga poučiti, da lahko začne pregon sam. Tako ravna tudi sodišče, če

je državni tožilec odstopil od pregona.¹ V takem primeru lahko oškodovanec² prevzame kazenski pregon kot subsidiarni tožilec in s tem postane stranka kazenskega postopka.³ Oškodovanec kot tožilec ima iste pravice kot državni tožilec, razen tistih, ki jih ima državni tožilec kot državni organ. V postopku, ki teče na zahtevo oškodovanca kot tožilca, ima državni tožilec pravico, da do konca glavne obravnave sam prevzame pregon in zastopanje obtožbe.⁴ Institut subsidiarnega kazenskega pregona je predviden kot korektiv monopola in morebitnih nepravilnih stališč državnega tožilca pri presoji vprašanja, ali so podani razlogi za kazenski pregon.⁵

5. Po prvem odstavku 50. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) lahko vsakdo ob pogojih, ki jih določa ZUstS, vloži pri Ustavnem sodišču ustavno pritožbo, če meni, da mu je s posamičnim aktom državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil kršena človekova pravica ali temeljna svoboščina. V skladu s šesto alinejo prvega odstavka 55.b člena ZUstS Ustavno sodišče ustavno pritožbo zavrne, če jo je vložila neupravičena oseba. Po ustaljeni ustavnosodni presoji lahko ustavno pritožbo vloži oseba, na katero se izpodbijani akt državnega organa neposredno nanaša. Ustavno sodišče je v sklepu št. Up-285/97 z dne 10. 5. 2001 (Uradni list RS, št. 52/01, in OdlUS X, 115) sprejelo stališče, da subsidiarni tožilec ni upravičena oseba za vložitev ustavne pritožbe zoper pravnomočno sodno odločbo, s katero se je končal kazenski postopek. Na podlagi tega stališča se je razvila ustaljena ustavnosodna presoja,⁶ po kateri dejstvo, da ima oškodovanec v nekaterih z zakonom določenih primerih možnost prevzeti kazenski pregon od državnega tožilca zoper tistega, ki je s kaznivim dejanjem posegel v njegove pravice, še ne pomeni, da ima tudi ustavno varovano pravico doseči kazensko obsodbo. Ustavno sodišče je pri tem stališču izhajalo iz temeljnega namena kazenskega postopka, ki je ugotoviti obstoj kaznivega dejanja in kazenske odgovornosti storilca, ter če se oboje v postopku ugotovi, izrek kazenske sankcije. Ne glede na izid kazenskega postopka se tako po tem stališču v kazenskem postopku neposredno ne odloča o pravicah subsidiarnega tožilca. Oseba, ki ima v kazenskem postopku položaj subsidiarnega tožilca, zato ni

¹ Glej 60. člen ZKP.

² Če oškodovanec kot tožilec umre medtem, ko teče rok za začetek pregona, ali umre med postopkom, lahko v skladu s šestim odstavkom 60. člena ZKP njegov zakonec oziroma oseba, s katero je živel v zunajzakonski skupnosti, otroci, starši, posvojenci, posvojitelji, bratje in sestre v treh mesecih po njegovi smrti začnejo pregon oziroma izjavijo, da nadaljujejo postopek.

³ Z. Dežman, A. Erbežnik: Kazensko procesno pravo Republike Slovenije, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 316.

⁴ Člen 63 ZKP.

⁵ Z. Dežman, A. Erbežnik, nav. delo, str. 316.

⁶ Tako je na primer Ustavno sodišče odločilo še v sklepih št. Up-185/99 z dne 29. 5. 2001, št. Up-405/00 z dne 20. 6. 2001, št. Up-13/98 z dne 10. 7. 2001, št. Up-330/99 z dne 9. 10. 2001, št. Up-346/99 z dne 9. 10. 2001, št. Up-1093/05 z dne 15. 3. 2007, št. Up-284/05 z dne 15. 3. 2007 in št. Up-1100/06 z dne 22. 1. 2007.

aktivno legitimirana⁷ za vložitev ustavne pritožbe zoper pravnomočno sodno odločbo, s katero je končan kazenski postopek. Po ustaljeni ustavnosodni presoji torej navedene osebe niso upravičene vložiti ustavno pritožbo. Če jo vložijo, jo Ustavno sodišče zavrže.

6. Temeljni namen kazenskega postopka je ugotavljanje kaznivega dejanja in kazenske odgovornosti storilca ter izrek kazenske sankcije v skladu z zakonom⁸ in ob spoštovanju ustavnih jamstev osumljenca oziroma obdolženca. V kazenskem postopku se prvenstveno odloča o obtožbi zoper osumljenca oziroma obdolženca, zato je tudi on tisti subjekt v kazenskem postopku, ki so mu priznana in zagotovljena pravna jamstva na podlagi Ustave, mednarodnih instrumentov in ZKP.⁹ Toda kazenski postopek lahko vpliva tudi na pravni položaj subsidiarnega tožilca, ki je hkrati oškodovanec. Subsidiarnemu tožilcu, ki je praviloma oškodovanec kaznivega dejanja oziroma njegovi bližnji sorodniki, z izvršitvijo kaznivega dejanja nastanejo različni civilni zahtevki, če je bila s kaznivim dejanjem prekršena ali ogrožena kakršnakoli njegova osebna ali premoženjska pravica. Poleg tega je subsidiarni tožilec z ZKP določen kot upravičeni tožilec za kazenski pregon kaznivih dejanj, za katera kazenski zakon določa, da se sicer preganjajo po uradni dolžnosti, toda državni tožilec kazenskega pregona ne začne ali pa kasneje od njega odstopi. V takšnem primeru je oškodovanec kot tožilec stranka kazenskega postopka in ima iste pravice kot državni tožilec, razen tistih, ki jih ima državni tožilec kot državni organ.

7. Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) pravic subsidiarnih tožilcev ne obravnava posebej, ampak v okviru pravic oškodovancev v kazenskem ali katerem drugem pravnem postopku, v katerem oškodovanec uveljavlja civilni zahtevek, izvirajoč iz kaznivega dejanja, in sicer v okviru prvega odstavka 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Ta zagotavlja pravico do poštenega sojenja o posameznikovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega. Toda ESČP pravic oškodovancev in s tem subsidiarnih tožilcev ne obravnava z vidika kazenskopravnih jamstev prvega odstavka 6. člena EKČP, ampak z vidika jamstev v postopku odločanja o civilnih pravicah in obveznostih oškodovanca. ESČP zato vsakič presodi, ali je mogoče konkretni postopek, v katerem naj bi bile oškodovancu kršene pravice, razumeti kot postopek civilnopravne narave¹⁰ (tj. kot postopek odločanja o oškodovančevih civilnih pravicah)¹¹ oziroma ali zadeva glede na predmet odločanja (tj. *ratione materiae*) spada v prvi odstavek 6. člena EKČP, ki zagotavlja pošteno sojenje v postopku

⁷ Sklep št. Up-285/97, 9. točka obrazložitve.

⁸ V skladu s prvim odstavkom 1. člena ZKP ta zakon določa pravila, ki naj zagotovijo, da se nihče, ki je nedolžen, ne obsodi, storilcu kaznivega dejanja pa se izreče kazenska sankcija ob pogojih, ki jih določa kazenski zakon, in na podlagi zakonitega postopka.

⁹ Tako Ustavno sodišče že v sklepu št. Up-285/97, 6. točka obrazložitve.

¹⁰ Sodba ESČP v zadevi *Gorou proti Grčiji* (št. 2) z dne 20. 3. 2009, 24. točka obrazložitve.

¹¹ Sodbi ESČP v zadevah *Helmers proti Švedski* z dne 29. 10. 1991, 29. točka obrazložitve, in *Perez proti Franciji* z dne 12. 2. 2004, 57. točka obrazložitve.

odločanja o civilnih pravicah in obveznostih. V preteklosti je ESČP v zvezi s tem uporabljalo formalni kriterij; na odločitev o tem, ali konkretna pritožba oškodovanca spada v okvir prvega odstavka 6. člena EKČP, je vplivala vrsta postopka, ki ga je oškodovanec izbral za varstvo pravic, oziroma opredelitev posamezne pravice ali dolžnosti po nacionalni zakonodaji. Samo če je pritožba oškodovanca izvirala iz civilnega postopka, je po presoji ESČP zadeva spadala pod varstvo prvega odstavka 6. člena EKČP.¹²

8. ESČP je odstopilo od formalnega kriterija in razvilo ustaljeno prakso vsebinske presoje, ali so nacionalni organi v konkretni zadevi v (kazenskem ali kateremkoli drugem) postopku odločali o civilnih pravicah oškodovanca.¹³ Na podlagi te prakse sicer oškodovanec ne more sprožiti zasebnega kazenskega pregona (niti v obliki *actio popularis*) in ne more doseči obsodbe zaradi izvršenega kaznivega dejanja ali maščevanja. Da bi pravica oškodovanca spadala v okvir odločanja o civilnih pravicah po prvem odstavku 6. člena EKČP, mora biti neločljivo povezana z izvrševanjem pravice oškodovane osebe, da sproži pravdni postopek po domačem pravu, četudi samo zaradi simboličnega zadoščenja ali zaradi zavarovanja civilne pravice.¹⁴ Namen 6. člena EKČP je po razlagi ESČP torej zaščita oškodovančevih civilnih interesov tudi v kazenskem postopku. Po presoji ESČP je 6. člen EKČP upošteven za zaščito pravic oškodovanca celo takrat, ko oškodovanec zahtevka za finančno odškodnino (še) ni uveljavljal, razen če se je pravici do povrnitve škode izrecno in jasno odpovedal.¹⁵ ESČP ne šteje za izključujočo okoliščino niti dejstva, da ima oškodovanec po nacionalni ureditvi poleg kazenskega postopka možnost uveljavljati civilni zahtevek še v civilnem postopku, še posebej če je civilni postopek močno odvisen od kazenskega z vidika dokazov in je treba z izvedbo civilnega postopka počakati do konca kazenskega postopka.¹⁶ Ključno merilo za civilnopravno naravo določenega postopka torej je, da je izid postopka lahko odločilen za obravnavano civilno pravico.¹⁷ Navedeno velja tudi za varstvo pravic subsidiarnega tožilca po prvem odstavku 6. člena EKČP.

9. ESČP je v posameznih zadevah razsodilo, da gre za odločilen vpliv kazenskega postopka na oškodovančevo civilno pravico, če je bil oškodovanec udeleženec

¹² Sklep Evropske komisije za človekove pravice v zadevi *X. proti Zvezni republiki Nemčiji* z dne 4. 10. 1976.

¹³ Sodbe ESČP v zadevah *Helmerts proti Švedski*, 29. točka obrazložitve, *Perez proti Franciji*, 47.–57. točka obrazložitve, in *Gorou proti Grčiji* (št. 2), 24.–26. točka obrazložitve. Za pregled prakse ESČP o civilni naravi postopka z vidika oškodovanca glej sodbo v zadevi *Perez proti Franciji*, 47.–56. točka obrazložitve.

¹⁴ Sodbe ESČP v zadevah *Gorou proti Grčiji* (št. 2), 24.–26. točke obrazložitve, *Perez proti Franciji*, 70. točka obrazložitve, in *Perak proti Sloveniji* z dne 1. 3. 2016, 32. in 33. točka obrazložitve.

¹⁵ Sodbi ESČP v zadevah *Perez proti Franciji*, 70. točka obrazložitve, in *Perak proti Sloveniji*, 33. točka obrazložitve.

¹⁶ Sodbi ESČP v zadevah *Perez proti Franciji*, 66. točka obrazložitve, in *Perak proti Sloveniji*, 34. točka obrazložitve.

¹⁷ Sodba ESČP v zadevi *Perez proti Franciji*, 70. točka obrazložitve.

kazenskega postopka v vlogi civilne stranke, da bi zavaroval svoje civilne interese.¹⁸ V sodbi v zadevi *Perez proti Franciji* je tako ugotovilo, da je oškodovanec že s samo pridobitvijo statusa civilne stranke izkazal, da ima interes ne zgolj za obsodilno sodbo, ampak tudi za povrnitev škode.¹⁹ Podobno je v zadevi *Helmerts proti Švedski* razsodilo, da gre za odločanje o oškodovančevih civilnih pravicah, če je oškodovanec podal predlog za zasebni kazenski pregon s ciljem povrnitve škode oziroma če sta izid pritožnikovega zasebnega pregona in njegov odškodninski zahtevek odvisna od odločitve o kazenski odgovornosti obdolženca.²⁰ ESČP je o tem odločalo tudi v zadevi *Perak proti Sloveniji*, v kateri je pritožnik vložil zasebno kazensko tožbo zaradi žaljive obdolžitve, hkrati pa je vložil tudi predlog za prisoditev odškodnine za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki izhaja iz izvršitve tega kaznivega dejanja. Pritožnik je bil s kazenskim pregonom neuspešen, s premoženjskopравnim zahtevkom pa napoten na pravdo. ESČP je ugotovilo, da so glavne značilnosti te zadeve podobne zadevi *Helmerts proti Švedski* v tem, da je pritožnik začel zasebni kazenski pregon zaradi žaljive obdolžitve, hkrati pa sprožil odškodninski zahtevek, pri čemer so domača sodišča oboje zavrnila. Zato so domača sodišča, ne glede na (ne)utemeljenost pritožnikovega odškodninskega zahtevka in ne glede na to, ali je pritožnik imel možnost naknadno sprožiti ločeni pravdni postopek ali ne, v kazenskem postopku odločala o tem, ali je bila oškodovana pritožnikova civilna pravica, tj. njegovo dobro ime, torej je bil tudi v tem primeru izid kazenske tožbe pritožnika odločilen za njegovo pravico do dobrega imena, pritožnikova pritožba pa je spadala v *ratione materiae* 6. člena EKČP.²¹

10. V primerih, ko pravni red oškodovancu daje pravico od državnega tožilca prevzeti kazenski pregon, s čimer postane stranka postopka, je glede na ustaljeno prakso ESČP treba upoštevati, da oškodovanec v kazenskem postopku varuje tudi svoje civilne interese. Sodišča v kazenskem postopku odločajo ne le o kazenskopravnem zahtevku subsidiarnega tožilca, ampak tudi o civilni pravici subsidiarnega tožilca. Izid kazenskega pregona ima lahko odločilen vpliv tudi na njegovo civilno pravico, pritožnikova pritožba pa v tem primeru spada v *ratione materiae* prvega odstavka 6. člena EKČP.

11. Subsidiarnemu tožilcu morajo zato biti s pravnim redom zagotovljena temeljna procesna jamstva, ki mu omogočajo uveljavljanje civilnih zahtevkov, izvirajočih iz kaznivega dejanja, ki ga kot subsidiarni tožilec preganja, ne glede na to, v katerem postopku uveljavlja te zahtevke. Smisel teh temeljnih procesnih jamstev subsidiarnemu tožilcu pa ni le njihova formalna zagotovitev, ampak predvsem to, da lahko subsidiarni tožilec z njihovim izvrševanjem učinkovito uveljavlja in varuje svoje pravice v obliki civilnih zahtevkov, ki izvirajo iz izvršenega kaznivega dejanja. Ker je glede na ustaljeno prakso ESČP in glede na slovensko ureditev vpliv kazenskega

¹⁸ Prav tam, 57.–75. točka obrazložitve.

¹⁹ Prav tam, 64. točka obrazložitve.

²⁰ Sodba ESČP v zadevi *Helmerts proti Švedski*, 29. in 30. točka obrazložitve.

²¹ Sodba ESČP v zadevi *Perak proti Sloveniji*, 34. in 35. točka obrazložitve.

postopka na odločanje o civilnih zahtevkih subsidiarnega tožilca lahko odločilen, morajo biti subsidiarnemu tožilcu te temeljne procesne pravice zagotovljene že v kazenskem postopku in ne zgolj v postopku (ločenega) odločanja o civilnem zahtevku. Nasprotno stališče bi subsidiarnemu tožilcu *de facto* odvzelo možnost učinkovitega uveljavljanja civilnega zahtevka. Subsidiarnemu tožilcu je zakonodajalec tako že z možnostjo prevzema subsidiarnega kazenskega pregona kot tudi s podelitvijo procesnih pravic v postopku, ki teče na podlagi subsidiarnega kazenskega pregona, omogočil, da v kazenskem postopku uveljavlja in ščiti tudi svoje civilne pravice, izvirajoče iz kaznivega dejanja.²² Pri razlagi teh procesnih pravic je treba upoštevati njihov namen. Te pravice so subsidiarnemu tožilcu podeljene z namenom učinkovitega uveljavljanja ne le kazenskopravnega zahtevka, ampak tudi civilnih zahtevkov, ki mu nastanejo z izvršitvijo kaznivega dejanja. Subsidiarni tožilec je torej nosilec določenih procesnih pravic v kazenskem postopku zato, da lahko že v njem vpliva na uveljavljanje svojega civilnega zahtevka bodisi v kazenskem postopku bodisi ločeno v pravdi. Tako stališče zastopa tudi ustaljena praksa ESČP, ki na podlagi prvega odstavka 6. člena EKČP ščiti pravice oškodovancev, tudi subsidiarnih tožilcev, v kazenskem postopku takrat, kadar šteje, da je imel kazenski postopek odločilen vpliv na uveljavljanje njihovih civilnih pravic, pri čemer izrecno izključuje obstoj samostojne pravice do zasebnega kazenskega pregona ali do obsodbe storilca na podlagi prvega odstavka 6. člena EKČP.

12. Iz navedenih razlogov morajo biti temeljna procesna jamstva, ki so dana subsidiarnemu tožilcu, deležna pravnega varstva, tudi na ustavni ravni. Zato Ustavno sodišče spreminja svoje stališče iz sklepa št. Up-285/97, da subsidiarni tožilec ni upravičena oseba za vložitev ustavne pritožbe zoper pravnomočno sodno odločbo, s katero je bil kazenski postopek končan. Subsidiarnemu tožilcu je treba priznati položaj upravičene osebe za vložitev ustavne pritožbe zoper pravnomočno sodno odločbo, s katero je bil končan kazenski postopek. S tem se mu omogoča dostop do Ustavnega sodišča in ob izpolnjenosti drugih procesnih predpostavk, ki jih določa ZUstS, do vsebinske presoje ustavne pritožbe. Sprememba stališča pomeni, da ima subsidiarni tožilec pravico z ustavno pritožbo pred Ustavnim sodiščem uveljavljati ustavno varstvo temeljnih procesnih jamstev v kazenskem postopku, ki mu jih za uveljavljanje civilnopravnih zahtevkov zagotavljajo Ustava, mednarodni instrumenti in ZKP. Le tako je mogoče zagotoviti učinkovitost teh njegovih pravic.

13. V skladu s 27. členom Ustave je zagotovljena domneva nedolžnosti. Po ustaljeni ustavnosodni presoji domneva nedolžnosti v primerih pravnomočne ustavitve kazenskega postopka, pravnomočne oprostilne in pravnomočne zavrnilne sodbe preraste v neizpodbojno domnevo ter učinkuje absolutno.²³ Domneva nedolžnosti je

²² Subsidiarni tožilec ima tako na primer pravico pregledati in prepisati spise ter si ogledati dokazne predmete (tretji odstavek 59. člena ZKP) ter pravico do pooblaščenca (prvi odstavek 65. člena ZKP).

²³ Sklep Ustavnega sodišča št. U-I-92/97 z dne 8. 5. 1997 (Uradni list RS, št. 29/97, in OdiUS VI, 60).

tudi po stališču ESČP kršena, če odločitev sodišča izraža stališče, da je obdolženi kriv, ne da bi bila njegova krivda predhodno dokazana v skladu z zakonom. Do tega lahko pride celo brez formalne ugotovitve, saj zadostuje obstoj razloga, ki napeljuje na to, da sodišče obdolženega šteje za krivega.²⁴ Po praksi ESČP so pomisleki o krivdi po pravnomočni oprostilni sodbi nedopustni. Tako je na primer ESČP ugotovilo kršitev domneve nedolžnosti iz drugega odstavka 6. člena EKČP v sodbi v zadevi *Sekanina proti Avstriji*,²⁵ ko je sodišče kljub oprostilni sodbi zavrnilo pritožnikov zahtevke za odškodnino zaradi neutemeljenega pripora, ker je štel, da sum storitve kaznivega dejanja še vedno obstaja, saj naj bi te navedbe vzbujale dvom tako o pritožnikovi nedolžnosti kot tudi o zakonitosti postopka pred sodiščem prve stopnje.

14. V skladu z 31. členom Ustave²⁶ ne sme nihče biti ponovno obsojen ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil kazenski postopek zoper njega pravnomočno ustavljen, ali je bila obtožba zoper njega pravnomočno zavrnjena, ali je bil s pravnomočno sodbo oproščen ali obsojen. V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo ima ta ustavna pravica dva bistvena vidika. Prvi je, da posameznik ne more biti ponovno obsojen za kaznivo dejanje, za katero je bil že obsojen s pravnomočno sodbo sodišča. Drugi je, da na podlagi te pravice domneva nedolžnosti, ki po 27. členu Ustave velja v kazenskem postopku za vsakogar, dokler ni njegova krivda ugotovljena s pravnomočno sodbo, v primerih pravnomočne ustavitve kazenskega postopka, pravnomočne oprostilne in pravnomočne zavrnilne sodbe preraste v neizpodbojno domnevo. Ta učinkuje absolutno, ker celo v primeru pravnomočne oprostilne sodbe zaradi nedokazanosti dejanja zoper posameznika, tudi če bi se kasneje našli novi dokazi,²⁷ ni mogoče izvesti ponovnega sojenja v škodo obsojenega oziroma oproščenega.²⁸ Na podlagi navedenega bo Ustavno sodišče, če bo ugotovilo, da so bila v kazenskem postopku subsidiarnemu tožilcu kršena ustavno zavarovana temeljna procesna jamstva, lahko izdalo le ugotovitveno odločbo. V samo pravnomočno oprostilno sodbo oziroma pravnomočno ustavljen postopek pa ne bo moglo poseči. Vendar je treba subsidiarnemu tožilcu pravico do preverjanja, ali so bila v kazenskem postopku spoštovana njegova procesna jamstva, zagotoviti, čeprav na drugi strani obstaja ustavna ovira (31. člen Ustave), ki zahteva omejitev teh njegovih pravic v postopku z ustavno pritožbo.

B. – II.

²⁴ Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-94/13 z dne 2. 10. 2014 (Uradni list RS, št. 74/14, in OdlUS XX, 28).

²⁵ Sodba v zadevi *Sekanina proti Avstriji* z dne 25. 8. 1993, 30. točka obrazložitve.

²⁶ Prepoved ponovnega sojenja v isti stvari (*ne bis in idem*) je določena tudi v 4. členu Protokola št. 7 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – Protokol št. 7).

²⁷ Sklep Ustavnega sodišča št. U-I-92/97. Glej tudi odločbo št. Up-46/99 z dne 18. 12. 2002 (Uradni list RS, št. 5/03, in OdlUS XI, 290).

²⁸ Prav tam.

15. Glede na to, da je Ustavno sodišče spremenilo svoje stališče iz sklepa št. Up-285/97, je pritožnik, ki je imel v kazenskem postopku položaj subsidiarnega tožilca, ustavno pritožbo vložil kot upravičena oseba.

16. Pritožnik v ustavni pritožbi zatrjuje kršitev pravice iz 22. člena Ustave, ker naj bi sodišče prve stopnje neobrazloženo zavrnilo izvedbo dokazov, ki jih je predlagal. V zvezi z zatrjevano kršitvijo Višjega sodišča pritožnik sicer zatrjuje kršitev pravice iz 25. člena Ustave, ki pa se po ustaljeni ustavnosodni presoji prav tako obravnava z vidika 22. člena Ustave.²⁹ Iz pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave namreč v skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo izhaja obveznost sodišča, da vse navedbe strank vzame na znanje, da pretehta njihovo upoštevnost ter da se do tistih navedb, ki so za odločitev bistvenega pomena, v obrazložitvi sodbe tudi opredeli. Tako iz 22. člena Ustave ne izhaja dolžnost sodišča, da izvede vse predlagane dokaze, če sodišče oceni, da izvedba predlaganega dokaza na njegovo odločitev ne bi mogla vplivati, vendar pa mora sodišče zavrnitev dokaznega predloga stranke ustrezno obrazložiti. V nasprotnem primeru gre za kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.³⁰ Ustavno sodišče je tako že odločilo, da je prišlo do kršitve pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, ker sodišče ni obrazložilo zavrnitve potencialno pomembnega dokaza, sodišče druge stopnje in Vrhovno sodišče pa nista odgovorili na izrecen očitke v zvezi s tem, ki ga je pritožnik uveljavljal v pravnih sredstvih.³¹

17. Glede na to, da lahko pomeni odločanje v kazenskem postopku tudi odločanje o (civilnih) pravicah subsidiarnega tožilca, 22. člen Ustave subsidiarnemu tožilcu zagotavlja ustavna procesna jamstva v kazenskem postopku. Iz 22. člena Ustave namreč izhaja temeljna zahteva po poštenem postopku (*fair trial* oziroma *fair hearing*), ki med drugim pomeni prepoved samovolje državnih organov v postopku zoper posameznika in prepoved oziroma preprečevanje neutemeljenih posegov državne oblasti v pravice posameznika.³² Samo z zagotovitvijo temeljnih procesnih jamstev iz 22. člena Ustave se subsidiarnemu tožilcu omogoči učinkovito sodelovanje v kazenskem postopku za varstvo njegovih civilnih zahtevkov in s tem možnost vplivanja na odločanje o njegovem civilnem zahtevku.

18. Pritožnik navaja, da je sodišče prve stopnje neobrazloženo zavrnilo njegove dokazne predloge, Višje sodišče pa se ni opredelilo do njegovih navedb v pritožbi glede neizvedbe predlaganih dokazov. Pritožnikove navedbe ne držijo. Višje sodišče je namreč presodilo, da pritožnikovi pritožbeni ugovori niso upoštevni, ker tudi če bi

²⁹ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-162/09 z dne 16. 12. 2010 (Uradni list RS, št. 3/11).

³⁰ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-794/05 z dne 20. 10. 2005 (Uradni list RS, št. 97/05).

³¹ Odločbi Ustavnega sodišča št. Up-694/04 z dne 16. 3. 2006 (Uradni list RS, št. 33/06) in št. Up-284/13 z dne 4. 6. 2014.

³² Odločba Ustavnega sodišča št. Up-762/03 z dne 7. 4. 2005 (Uradni list RS, št. 46/05, in OdlUS XIV, 39).

bilo kaznivo dejanje izvršeno tako, kot trdi pritožnik, kar je skušal s predlaganimi dokazi dokazati, očitano ravnanje ne bi pomenilo izvršitvenega ravnanja kaznivega dejanja protipravnega odvzema prostosti. Besede, ki naj bi jih pritožniku izrekel obdolženec in ki naj bi pomenile zadržanje, naj bi po stališču Višjega sodišča tega ne pomenile. Višje sodišče je torej odločilo, da izvedba dokazov, ki jih je pritožnik predlagal za ugotovitev zatrjevanega dejanskega stanja, ni bila več potrebna, in se je tako obrazloženo opredelilo do očitka, ki ga je pritožnik navajal v pritožbi, zato očitno ne gre za kršitev pravice iz 22. člena Ustave. Protiustavnosti takšnega stališča Višjega sodišča pa pritožnik v ustavni pritožbi ne zatrjuje.

19. Pritožnik v ustavni pritožbi nadalje zatrjuje, da je prišlo do kršitve pravice iz 22. člena Ustave zato, ker naj obdolženec ne bi hotel odgovarjati na pritožnikova vprašanja, sodišče pa naj ne bi želelo ponoviti teh vprašanj. Že iz ustavne pritožbe je razvidno, da pritožnik ne zatrjuje, da ni imel možnosti postavljati obdolžencu vprašanj, ampak zgolj, da mu obdolženec na vprašanja ni želel odgovoriti. Pritožnik torej ne zanika, da mu je bila v skladu s temeljnimi procesnimi jamstvi iz 22. člena Ustave dana možnost, da obdolžencu postavlja vprašanja. Upoštevati je treba tudi, da ima obdolženec v skladu s četrto alinejo 29. člena Ustave privilegij zoper samoobtožbo in s tem pravico do molka in pravico, da na vprašanja (pritožnika ali sodišča) ne odgovarja. Tudi ta pritožnikov očitek je zato očitno neutemeljen.

20. Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS.

C.

21. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnici in sodnika dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat in Marko Šorli. Sodnik dr. Rajko Knez je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je sklep sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica